

Sudijski koledž Suda Bosne i Hercegovine, Mostar 2023. godine

► Pripremio: Srđan Marković, Sud Bosne i Hercegovine

AIRE Centar (Advice on Individual Rights in Europe – „The AIRE Centre“) i Sud Bosne i Hercegovine (Sud BiH), kao suorganizatori, u saradnji sa Centrom za edukaciju sudija i tužilaca FBiH organizovali su Sudijski koledž koji je održan od 6. do 8. decembra 2023. godine u Mostaru. Koledž je uključivao dvije paralelne aktivnosti: savjetovanje sudija i sutkinja i stručnog osoblja iz krivične oblasti, te upravne, odnosno parnične oblasti, u skladu sa nadležnostima Suda Bosne i Hercegovine.

Tokom dvadeset godina postojanja Sud BiH kontinuirano posvećuje veliku pažnju edukaciji sudija i sutkinja, te stručnog osoblja. Rezultat te aktivnosti je upravo održavanje Sudijskog koledža, kao tradicionalnog skupa, na kojem sudije i sutkinje Suda BiH raspravljaju o aktuelnim pitanjima iz sudske prakse. Aktivnosti se provode kako delegiranjem pitanja u kojima je sudska praksa neujednačena, tako i donošenjem zaključaka i preporuka čiji je cilj unapređenje efikasnosti suđenja, kao i podizanje kvalitete sudskih odluka. Ideja Koledža jeste da se sudije i sutkinje, te stručno osoblje Suda BiH sastanu u vidu okruglog stola, te da povedu rasprave o pitanjima ključnim za rad na predmetima koji su u nadležnosti Suda BiH.

Ovogodišnji koledž je otvorila sutkinja Minka Kreho, predsjednica Krivičnog odjeljenja Suda BiH, apostrofirajući izbor tema i bogato iskustvo predavača kao najjači faktor u razmjeni

iskustava i izazova u pravcu jačanja vladavine prava i ujednačavanja sudske prakse. U nastavku izlaganja dat je detaljan osvrt na pitanja koja se odnose na efikasnost suđenja i procesuiranje u krivičnim postupcima koji se tiču krivičnih djela ratni zločini, te organizovanog kriminala i korupcije putem analize tekućih problema s kojim se suočavaju sudije i sutkinje Krivičnog odjeljenja Suda BiH. Posebna pažnja je poklonjena utvrđivanju relevantnih izvještaja i preporuka međunarodnih partnera u kojima se naglašava potreba da se definiraju smjernice u pravcu efikasnijeg rukovođenja glavnim pretresom, blagovremenog zakazivanja i održavanja dinamike suđenja, kao i ujednačavanja kaznene politike posebno sa aspekta većeg broja novoimenovanih sudija i sutkinja u Sud BiH.

Programska menadžerica AIRE Centra – Program za Zapadni Balkan Sabina Đapo u uvodnom govoru predstavila je dva značajna programa na području Bosne i Hercegovine, odnosno aktivnosti koje se fokusiraju na podršku pravosuđu u borbi protiv organizovanog kriminala, kao i program koji se odnosi na borbu protiv rodno zasnovanog nasilja i femicida. Pri tome je potcrtala značaj Sudijskog koledža Suda BiH kao važnog mjesta za razmjenu iskustva o problemima sa kojim se suočava pravosuđe Bosne i Hercegovine.

Tokom trajanja Sudijskog koledža sudija Apelacionog odjeljenja Suda BiH Redžib Begić,

analizirajući kaznenu politiku koruptivnih krivičnih djela, dao je presjek trenutnog stanja predmeta nakon 2019. godine putem statističkih parametara. Sudija Begić je naveo da dominantni udio imaju krivična djela manje težine, koja se okončavaju velikim brojem presuda donesenih na osnovu formi konsenzualnog postupanja stranaka u krivičnom postupku predviđenih zakonom, što, u konačnici, govori o blagoj kaznenoj politici, koja može potencijalno stimulatивно djelovati na počiniocima krivičnih djela. U tom smislu naglašeno je da je nužno pooštriti i unaprijediti kaznenu politiku za krivična djela organizovani kriminal i korupcija, kako bi se uputila adekvatna društvena poruka koja će osigurati svrhu kažnjavanja, odnosno generalnu i specijalnu prevenciju.

U posebnom fokusu ovogodišnjeg Sudijskog koledža bilo je i pitanje zakonitosti dokaza proisteklih iz kriptovanih komunikacionih platformi („Sky Ecc“, „Anom“ i „EncroChat“) kojem su iznimno doprinijeli međunarodni eksperti. Te aktivnosti je omogućila podrška AIRE Centra – Program za Zapadni Balkan. Valentina Pavličić, zastupnica Republike Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu, iznijela je detaljan osvrt na probleme s kojima se trenutno suočavaju sudovi u Republici Crnoj Gori povodom pitanja zakonitosti dokaza proisteklih iz kriptovanih komunikacionih platformi, načina pribavljanja i dostavljanja tih dokaza putem mehanizma međunarodne pravne pomoći, odnosno rada međunarodnih policijskih agencija koje su bile nosioci istražnih radnji u krivičnim postupcima u zemljama EU u kojima se prvi put pojavila ovakva vrsta dokaza. Tokom svog izlaganja međunarodna ekspertica je posebno skrenula pažnju na to da je aspekt zakonitosti navedenih dokaza potrebno posmatrati kroz prizmu člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima, navodeći primjere sudskih odluka pojedinih zemalja EU (Italija i Finska), relevantnu jurisprudenciju Evropskog suda za ljudska prava, te napominjući da se odgovor na postavljena pitanja u ovom trenutku očekuje prvenstveno od nacionalnih zakonodavstava.

Veliki doprinos diskusiji o problematici zakonitosti digitalnih dokaza pribavljenih putem kriptovanih platformi za komunikaciju u predmetima organizovanog kriminala dao je i međunarodni ekspert Mark Weeks, sudija Oblasni Jugoistok u Krunskom sudu Canterbury iz Ujedinjenog Kraljevstva. Međunarodni ekspert je najprije detaljno iznio historijat razvoja zakonske regulative koji se odnosio na uplitanje državnih organa u privatnost građana putem presretanja komunikacija, kao i niz primjera iz okončanih krivičnih postupaka u predmetima organizovanog kriminala. Pri tome je ukazao na probleme i izazove s kojima su se organi gonjenja suočavali tokom istrage, te posljedično tome i sudovi tokom glavnog pretresa prilikom donošenja odluke o zakonitosti dokaza prikupljenih na navedeni način. Na kraju je potcrtan stav najviših sudova u Engleskoj da podaci koji su prikupljeni putem kriptovanih platformi za komunikaciju ne predstavljaju faktičko presretanje komunikacija, nego preuzimanje podataka koji su pohranjeni na određenom serveru, što takve podatke čini prihvatljivim, kao zakonit dokaz u krivičnom postupku.

Predsjednik Apelacionog odjeljenja, sudija Hilmo Vučinić tokom drugog dana Koledža dao je detaljnu analizu stanja ukinutih i preinačenih presuda za period od septembra 2022. godine do septembra 2023. godine, koje u žalbenom postupku preispituje Vijeće Apelacionog odjeljenja. Istakao je da je citiranom analizom pokazano da je broj ukinutih presuda na tolerantnom nivou, odnosno da on ne prelazi normalan okvir odlučivanja u žalbenom postupku. Posebna pažnja je usmjerena na fazu potvrđivanja optužnica, kao jednom od ključnih mehanizama provjere ispravnosti optužnog akta, te je ponovo istaknuta važnost da obrazloženja sudskih odluka moraju da budu u skladu sa sudskom praksom i standardima odlučivanja Ustavnog suda BiH i Evropskog suda za ljudska prava.

Tokom trajanja Sudijskog koledža izražena je jaka sinergija različitih odjeljenja Suda BiH, koja se ogleda u činjenici da se provode zajedničke

aktivnosti sudija i sutkinja, te stručnog osoblja iz krivične oblasti, odnosno upravne i parnične oblasti.

Jedna od tih aktivnosti se odnosila na učešće svih aktera Sudijskog koledža, u sklopu programa AIRE Centra, koja je bila fokusirana na borbu protiv rodno zasnovanog nasilja i femicida. Tom prilikom je prikazan dokumentarni film "Šejla", koji je na autentičan i vjerodostojan način obradio temu porodičnog, odnosno partnerskog nasilja, bez adekvatnog odgovora nadležnih organa.

U navedenoj aktivnosti je učestvovala i Duška Andrić-Ružičić, predstavnica Centra za ženska prava Zenica, koja je posebno istakla način i dinamiku rada pravosuđa kod takve vrste krivičnih djela. Ona je prezentovala rezultate i statističke podatke Centra za ženska prava Zenica u kojima je zabilježeno 50 slučajeva ubistava žena kao žrtava rodno zasnovanog nasilja. Analizirajući rad pravosuđa u borbi protiv krivičnih djela koja u osnovi imaju rodno zasnovano nasilje, potcrtala je značaj adekvatnog i pravovremenog odgovora svih organa uključenih u procesuiranje krivičnih djela sa elementima rodno zasnovanog nasilja. Posebno je naglasila ulogu sudova u cjelokupnom procesu, konkretno potrebu da se svestrano i detaljno sagledaju sve relevantne okolnosti slučaja, sve radi odabira adekvatne sankcije za počinioce takve vrste krivičnih djela. Apostrofirana je i uloga organa gonjenja

u pravovremenom otkrivanju i adekvatnom reagovanju u fazi inicijalno podnesenih prijava protiv počinitelaca nasilja, u smislu da se detaljno procijeni rizik, sve kako bi se preveniralo nastupanje posljedice koja je u kasnijim fazama postupka neotklonjiva, kao što je to bio slučaj u prikazanom dokumentarnom filmu.

U dijelu Koledža koji je analizirao probleme u praksi sa kojima se Sud BiH suočava prilikom realizacije sudskih odluka u izvršnom postupku, svoja zajednička zapažanja iznijeli su Hasija Mašović, sutkinja Odjela II za organizovani kriminal, privredni kriminal i korupciju, i Amir Kapetanović, sudija Upravnog odjeljenja Suda BiH. U tom smislu istaknuti su problemi sa prinudnom naplatom troškova krivičnog postupka i imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog djela u izvršnom postupku. Nakon toga je istaknuto da je potrebno da Pravobranilaštvo BiH, kao organ koji je prema zakonu ovlašten da zastupa imovinske interese države Bosne i Hercegovine, ima naglašeniju ulogu, te da pod te interese svakako potpada prinudna naplata troškova nastalih u krivičnom postupku u korist budžeta države. Kao dodatni problem, detektovano je nepostojanje institucije koja bi se bavila upravljanjem imovine u krivičnim postupcima na državnom nivou, kao što je to slučaj sa entitetima, koji imaju formirane Agenciju za upravljanje oduzetom imovinom Republike Srpske, odnosno Federacija BiH Federalnu agenciju za upravljanje oduzetom imovinom.